

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**Крусір Г.В., Мадані М.М., Гаркович О.Л.,
Чернишова О.О.**

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

Навчальний посібник

Одеса - 2018

УДК 504.054:543:662.75(075.8)

ББК Е081.34я

Г 54

Рекомендовано до видання Вченою радою Одеської національної академії харчових технологій, як навчальний посібник для студентів спеціальностей 101 "Екологія", 183 "Технології захисту навколишнього середовища", протокол №14 від 26 червня 2018 року

Рецензенти:

професор, доктор економічних наук Одеського національного економічного університету В.Ф. Семенов;
директор «Європейського сертифікаційного центру» О.О. Дубовик;
професор, доктор технічних наук Одеської національної академії харчових технологій А.Л. Цикало.

Крусір Г.В., Мадані М.М., Гаркович О.Л., Чернишова О.О. Екологічне право: навч. посібн. для студ. закладів вищої освіти. Одеса : ОНАХТ «Академія», 2018. 138 с.

ISBN 968-5-7795-4915-6

В посібнику викладені питання, присвячені цілісній концепції широкого розуміння екологічного права як комплексної галузі права, яка об'єднує такі правовідносини як природноресурсові, природоохоронні та антропоохоронні. Курс екологічного права є складовою частиною безперервної екологічної освіти та виховання студентів-екологів, який спрямований на розвиток у студентської молоді еколого-правового світогляду, спеціального еколого-правового мислення, закріплення необхідних юридичних знань, з метою вирішення конкретних питань їх майбутньої практичної діяльності щодо реалізації та захисту екологічних прав громадян та юридичних осіб.

Для студентів закладів вищої освіти

УДК 504.054:543:662.75(075.8)

ББК Е081.34я

Оригінал-макет даного видання є власністю Видавничого центру «Академія», і його відтворення будь-яким способом без згоди правовласника забороняється

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	6
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА	
ТЕМА 1 ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО – ВИЗНАЧЕННЯ, ЗАДАЧІ ТА ПРИНЦИПИ, ДЖЕРЕЛА, ПРЕДМЕТ І МЕТОД. ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВА ТА ОБОВ’ЯЗКИ ГРОМАДЯН.....	7
1.1 Визначення, задачі та принципи екологічного права.....	7
1.2 Предмет і метод регулювання екологічних правовідносин.....	9
1.3 Джерела екологічного права.....	10
1.4 Екологічні права та обов’язки громадян.....	12
ТЕМА 2 ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.....	14
2.1 Природокористування – поняття та види.....	14
2.2 Суб’єкти та об’єкти права природокористування.....	16
2.3 Принципи права природокористування.....	18
2.4 Підстави виникнення права спеціального природокористування.....	20
2.5 Припинення права природокористування.....	21
ТЕМА 3 ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ.....	22
3.1 Поняття та характеристика права власності.....	22
3.2 Форми власності на природні ресурси.....	24
3.3 Набуття та припинення права власності на природні ресурси.....	26
ТЕМА 4 ДЕРЖАВНЕ ТА ГРОМАДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ЕКОЛОГІЇ.....	28
4.1 Загальна характеристика.....	28
4.2 Повноваження Верховної Ради України та місцевих рад в сфері регулювання політики в галузі охорони довкілля.....	29
4.3 Компетенція органів виконавчої влади в галузі екології.....	31
4.4 Компетенція спеціально уповноважених органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів.....	32
4.5 Громадське управління в сфері охорони довкілля.....	37
ТЕМА 5 ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	39
5.1 Загальна характеристика.....	39
5.2 Адміністративно-правові методи забезпечення економічного механізму управління охороною довкілля.....	40
5.3 Цивільно-правові методи забезпечення економічного механізму управління охороною довкілля.....	44
ТЕМА 6 ПОНЯТТЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	48
6.1 Загальна характеристика.....	48
6.2 Функції і види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.....	49

6.3 Правопорушення – підстава екологічної відповідальності.....	51
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА	
ТЕМА 7 ПРАВОВА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ.....	54
7.1 Загальна характеристика земельного фонду.....	54
7.2 Права на землю.....	55
7.2.1 Право власності на землю.....	55
7.2.2 Право землекористування.....	58
7.2.3 Права на чужі земельні ділянки.....	60
7.3 Правова охорона земель.....	62
ТЕМА 8 ПРАВОВА ОХОРОНА ВОД.....	64
8.1 Загальна характеристика.....	64
8.2 Правове регулювання водокористування.....	66
8.3 Правова охорона вод в Україні.....	68
ТЕМА 9 ПРАВОВА ОХОРОНА ТВАРИННОГО СВІТУ.....	72
9.1 Загальна характеристика правового регулювання використання тваринного світу.....	72
9.2 Полювання як спосіб спеціального використання тваринних ресурсів.....	73
9.3 Використання рибних ресурсів.....	74
9.4 Правова охорона об'єктів тваринного світу.....	75
ТЕМА 10 ПРАВОВА ОХОРОНА РОСЛИННОГО СВІТУ.....	77
10.1 Загальна характеристика.....	77
10.2 Порядок використання об'єктів рослинного світу.....	78
10.3 Правова охорона та відтворення рослинного світу.....	80
10.4 Правове регулювання використання та охорони лісових ресурсів.....	83
ТЕМА 11 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ НАДР.....	86
11.1 Загальна характеристика.....	86
11.2 Використання надр.....	88
11.3 Види надрокористування.....	89
11.4 Підстави та порядок виникнення права надрокористування.....	91
ТЕМА 12 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ТЕРИТОРІЙ І ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА ЗЕМЕЛЬ ІНШОГО ПРИРОДООХОРОННОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	95
12.1 Правовий статус і склад земель природно-заповідного фонду.....	95
12.2 Правові аспекти використання територій і об'єктів природно-заповідного фонду.....	96
12.3 Правова охорона територій та об'єктів природно-заповідного фонду.....	97
12.4 Правова охорона водно-болотних угідь.....	98
12.5 Правова охорона земельних ділянок, в межах яких розташовані природні об'єкти, що мають особливу наукову цінність.....	102
ТЕМА 13 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТА ОЗДОРОВЧИХ РЕСУРСІВ.....	103
13.1 Загальна характеристика.....	103

13.2 Правовий режим земель оздоровчого призначення.....	105
13.3 Правовий режим земель рекреаційного призначення.....	109
ТЕМА 14 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО	
ПОВІТРЯ.....	114
14.1 Загальна характеристика.....	114
14.2 Правові аспекти використання атмосферного повітря.....	116
14.3 Правова охорона атмосферного повітря.....	118
14.4 Антишумове законодавство.....	120
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА	
ТЕМА 15 МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОХОРОНА НАКОЛИШНЬОГО	
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	121
15.1 Загальна характеристика міжнародного екологічного права.....	121
15.2 Урядові організації, діяльність яких пов'язана з охороною навколишнього природного середовища.....	124
15.3 Неурядові міжнародні організації екологічного спрямування.....	130
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	133

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна “Екологічне право” належить до циклу професійно-орієнтованих дисциплін.

Центральне місце в забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку країни належить законодавству у галузі регулювання відносин щодо використання природних ресурсів, охорони довкілля і забезпечення екологічної безпеки, тобто екологічному законодавству України.

Оскільки сучасний стан України характеризується різким погіршенням екологічної ситуації значна частина норм екологічного законодавства спрямована на упередження прояв екологічного ризику від техногенного впливу і стихійних явищ з урахуванням економічних можливостей держави.

Якісно нова характеристика становлення та розвитку правового регулювання ринкових екологічних відносин повинна мати теоретичне обґрунтування. Базою для вивчення студентами ОНАХТ галузі екологічного права має стати даний посібник з екологічного права.

Метою дисципліни є формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для роботи у наукових, науково-проектних, державних та відомчих виробничих підрозділах, що пов’язане з застосуванням екологічного законодавства.

В основі курсу «Екологічне право» покладена цілісна концепція широкого розуміння екологічного права як комплексної галузі права, яка об’єднує такі правовідносини як природноресурсові, природоохоронні та антропоохоронні. Курс екологічного права є складовою частиною безперервної екологічної освіти та виховання студентів-екологів, який спрямований на розвиток у студентської молоді еколого-правового світогляду, спеціального еколого-правового мислення, закріплення необхідних юридичних знань, з метою вирішення конкретних питань їх майбутньої практичної діяльності щодо реалізації та захисту екологічних прав громадян та юридичних осіб.